

HAJDÚ C. GERGŐ

AZT A NEVET, HOGY JÓZSEF ATTILA...

Azt a nevet, hogy József Attila egész kicsi koromtól fogva ismerem. Meg azt is régóta tudom, hogy mikor született, tudni illik én is április 11-én születtem, csak pár évvel később. Így tehát ezt minden születésnapomon tudatosították bennem. Értékelni azonban csak pár éve tudom igazán.

Ha akárhol meghalnom József Attila nevét, először mindig szomorúság fog el, aztán meg jókedv. Örülök, hogy van, és hogy ekkora. Szerintem, aki egy kicsit is ismeri életét, munkásságát hasonlóképp van ezzel.

Sajnálom őt. Mikor sajnálatról beszélek, nem elsősorban az éhezésre, nyomorra, apjára-anyjára gondolok (persze arra is), sokkal inkább az fájó, hogy mennyit adott, és milyen érdeemtelenül keveset kapott. Persze a kor nagy költői mind elismerték, ezt többé-kevésbé hangoztatták is, de korántsem volt olyan megbecsült, helyén kezelt személyiség, mint mondjuk Kosztolányi, Babits vagy éppen Illyés Gyula. Hogy igényelte-e azt? Nem tudom. Verseit elolvasva sem lehet eldönteni. Volt, hogy igen, volt, hogy nem. Mindenesetre nem várta meg, amíg valóban, igazán népszerűvé válik. Nekem mindig úgy tűnik, mintha tudta, érezte volna, hogy mennyi ideje van, és mintha a szerint élt, alkotott volna. Neki megélnie is hamarabb kellett. Nem tudom elképzelni, hogy van/volt még egy olyan 15-16 éves gyerek, mint ő volt, olyan gondolatokkal, érzésekkel.

„És szeretnék alkotni csodásat és / ezer gyönyörűt, szépet meg nagyot. / S aztán meghalni: Mert én a / Mámor vagyok.” – írja Mámor című versében, alig tizenhat évesen; jósnak sem utolsó.

Büszke vagyok rá. S azon sem bánkódom, hogy mennyi jót írhatott, adhatott volna még, ha tovább él. Főlősleges. Életműve így tökéletes, ahogy van. Ha egyszer találkozhatnék vele, inkább nem kérdeznék tőle semmit, csak nézném, úgy, hogy ő ne lásson, próbálnám megfejtetni. De ez is főlősleges, ugyanis nem lehet. Nem is kell.

Nagyon tetszik ez az emlékév. Rengeteg pályázattal, kiadvánnyal, weboldallal, programmal ünnepezzük születésének századik évfordulóját. Az pedig, hogy az Unesco fölvette a nevezetes évfordulók listájára, és ünneplését valamennyi tagállam számára javasolja, egyszerűen fantasztikus! Hozzá méltó ez a századik évforduló.

József Attila jelen van mindennapjaimban, két-háromnaponta biztos, hogy előveszem összegyűjtött verseit, vagy éppen tanulmányait, kritikáit olvasom az interneten. Az osztályban pedig elképesztően nagy „divat” lett. Beszélünk róla, megvitátjuk verseit (egyáltalán nem túlzok, mikor ezt mondom), jóllehet tananyag szerint még nem tartunk ott. Szóval hozzá méltóan telik ez az év, ő pedig csak néz ránk föntről, és talán mosolyog...

BARTÓK LÁSZLÓ

„VERS NÉLKÜL MA NEM BESZÉLNÉNK MAGYARUL”

Bemutatkozik a Magyar Versmondók Egyesülete

A címben foglalt állítás elfogadásához néhány gondolat engedtessek meg nekem, mielőtt bemutatnám az olvasónak a Magyar Versmondók Egyesületét. Teszem ezt azért, hogy lássák, sok a mi dolgunk és felelősségünk nem csekély.

Gondolkodtak már azon, hogy itt Európa közepén hogyan maradhatott fenn egy nyelv, mely annyira különbözött másokétól, melynek gyökere az ismeretlen ősidők homályába vész, amely nyolc évszázadon át nem volt hivatalos, melyet csak a nép őrzött ajkán?

István király idejétől az ősi magyar nyelv hivatalosan nem használtatott. A papok latinul beszéltek, a hatalmasságok németül. Zsolozsmáink, kódexeink latinul íródtak. Írásunkat, a rovásírást elpusztították, mondván pogány eredetű, rovásámánjainkat felnégyelték, rovásbotjainkat, melyekre múltunk, történelmünk volt feljegyezve elégették, vagy az idő korhasztotta el. Mégis honnan, kiktől lelhete magyar szavainkat Tinódi, Zrínyi, Balassi, Madách? Hogy aztán nyomukon a reformkor nyelvújítói Kazinczy, Berzsenyi és a többiek megmentésük az utókornak a magyar nyelvet?

A nép nyelvét fedezték fel újra. A nép nyelvén élő balladákat, népi mondókákat, népdalokat lelték meg. Hogy verseiken, magyar nyelvű zoltáiraikon, „pajkos énekeiken”, himnuszaiikon keresztül felélesszék. S hogy aztán Arany János kiteljesíthesse, a Nyugatosok pedig csillogóan széppé csiszolva, máig hatóan ke-

zünkbe, szánkba adhassák ANYANYELVÜNK, mely a világ egyik legszebb nyelve.

Az angolok irigykedve azt mondják: milyen jó nekünk, mert öt Hamletünk van, nekik csak egy. Köszönhető költő fordítóinknak. Aranynak, Babitsnak, Kosztolányinak és a többinek. Ráadásul Shakespeare-t nekik fordítani kell a mai angolra. Mi értjük a középkor nyelvezetét.

Összefoglalva, ha nem lett volna élő a vers nyelvünkben évezredek, századokon át, és nem lettek volna nyelvünket megmentő költők, ma nem beszélénk magyarul.

A Magyar Versmondók Egyesületéről

Jelmondatunk: „a vers az, amit mondani kell”. Ezt a népből egy egyszerű kislány mondta volt Kányádi Sándor költőnek. Lám néki is egy kisember adta a kulcsot a kezébe. Ezt a kulcsot őrzik felelősséggel.

A versmondás, ha úgy tetszik „hungaricum”. Ugyanis sehol a világon nincs a versmondásnak, a szaválásnak ilyen élő kultusza, mint a magyar nyelvterületeken.

Az 1989-es társadalmi fordulat után megszűnt a versmondó mozgalom állami irányítása. Gazdátlanlanná váltak a versmondók, versmondó körök. Az oktatásban is egyre kevesebb figyelmet fordítottak a verses nyelv művelésre, a versművészet lélekerősítő voltára.

Aztán a lelki hiány kényszere régi versmondókat készítetett arra, hogy valamit tegyenek a versmondás megmentéséért. Néhány magyar összehajolt, és 1992-ben megalakította az Országos Versmondó Egyesületet. Mai neve jelzi, hogy túl akar lépni az államhatárokon, Magyar Versmondók Egyesületévé változott.

Azóta is szervezik, támogatják – anyagilag és szakmailag – az évi több száz versmondó rendezvényt. Táborokat, szemináriumokat, versenyeket, fesztiválokat. Kezdeményezték és segítettek 12 regionális szervezet létrehozását, tucatnyi önképzőkört és műhelyt támogatnak. Tagságunk meghaladja az 1200 főt, de „holdudvara” Egyesületünknek ennek többszörösére tehető.

Az évek során sok kiváló és tehetséges színész került ki közülük, de se szeri, se száma azoknak a pedagógusoknak, nyelv-művelőknek, televíziós és rádióbemondóknak, riportereknek, aki a versmondásnak köszönhetik hivatásukat. De a legfonto-

sabb az, hogy ezrével vannak, akik megszerették a verset, és mint szépen beszélő anyukák, apukák adják gyermekük szájába a magyar szót, lelküknek, mint vitamint, a költészetet.

József Atilla születésének centenáriuma, „A Vers Évében” – amelyet a költő tiszteletére a mi kezdeményezésünk alapján fogadott el sok tekintélyes szervezet – boldogok vagyunk, hogy tehetünk valamit anyanyelvünkért, dalnokai lehetünk költészetünknek. Szeretnénk, ha még több támogatást, odafigyelést kapna a versmondó mozgalom. Mi, akik felelősséget, bizalmat kaptunk, nem „főállásban” tesszük a dolgunk. Családunktól, mindennapi munkánktól, szabadidőnkől csipegetünk el időt és energiát, hogy a versmondás kultuszát, anyanyelv-megtartó erejét őrizzük, s továbbadjuk.

További részletek: www.vers.hu

PATAKI ANDRÁS

VERSMONDÓ

„A vers olyan emberi beszéd, amely a dallal, az ősi dallal rokon.” A vers az ember legtöményebb megnyilvánulása, legnagyobbanyagtalanabb röplése, legforróbb vallomása a létről. A legszentebb, a legszebb játék” – mondja Latinovits Zoltán a színeszkirály.

Mondhatjuk a költőre hivatkozva, hogy az emberi kommunikáció egyik legmagasabb rendű médiuma: „Versben mondom, hogy jobban megjegyezd.” (Karinthy)

S hogy valóban a létélmény egyik legmagasabb szintere, azt Illyéssel igazolhatjuk:

„Dörögj pajtás egy sor Petőfit, s köréd varázskör teremtődik”.

Versmondó.

Lehet egy személy, színész vagy irodalmár, diák vagy műkedvelő, egy gondolkodó ember. De lehet folyóirat is. S hogy mennyire lehet az, azt tán még megálmodója, létrehozója, főszerkesztője sem biztos, hogy gondolta majd másfél évtizeddel ezelőtt.

A rendszerváltozást kísérő, lélegzetet adó szabadságban Kiss László és barátai úgy gondolták, az élő vers, a mondott vers fórumot akar. A demokráciát és annak intézményeit használni akaró, autonóm ember gondolkodni és gondolkodtatni akar, az érték megmaradni, sőt fejlődni akar.

Létrehozták hát a Magyar Versmondók Egyesületét, mely hátteret és alapot biztosított a Versmondó című folyóiratnak is, mely nemcsak a verset mint műfajt, hanem a versmondást népszerűsítette, s vált a versnek a cselekvés szintjén médiumává.

A versmondás újságot akar. Miért? Mert kommunikáció, mely üzenetet hordoz, mely él. Ez a lap hírül visz. Kérygma* sajtó, mely ebben a megközelítésben új értelmet nyerhet. A hit hallomás útján való – mondja Aquinói Szent Tamás, a vers mint a lélek legforróbb repülése, úgyszintén. A Versmondó

mindenkit megszólít. Üzenete eljut költőhöz, olvasóhoz, tanárhoz, diákhoz; a versmondóhoz.

Kiss László a magyar versmondó kultúra doyen-je hisz a versben. Töretlen hittel írja, szerkeszti, készíti az újságot ma is, lassan közeledve a 100. számhoz. Pedig a vers ma úgymond nem divat, reménytelen vállalkozás, nyereséget képezni vele lehetetlen. Sebaj, éppen ezért kell a fórum, a megnyilatkozási tér, a műhely, a szervezeti összefogás, a képviselő!

Ez az újság a tematikai változatosság jegyében születik, évente hatszor. Megtalálhatóak benne magyar klasszikusok és modernek, fiatal és öreg költők, közművelődési és kultúraközvetítő szakemberek írásai, szakmai fórum, műhely, gyönyörű grafikák. Ez az újság teret képez. Bemutakozási tér írók, költők, az élménybeszámolóknak pedig az előadók számára, mert ez a lap kritikai fórumot is létesít. És dokumentációs szerepet is vállal: költészeti emlékek történetével foglalkozó anyagokkal segíti a versoktatást az iskolákban, bibliográfiákat állít össze a versírás, versmondás területéről. Érlapot kínál előadói estek szöveganyagaiból.

És persze informál. Összefogja és gyűjti a teljes magyar nyelvterületen működő versélet, előadói élet eseményeit, anyagait, szereplőit. Mindezzel serkenti és ébren tartja az érdeklődést a vers iránt a cselekvés szintjén. Számon tartja Európa verséletét, fordításokra ösztönöz mindkét irányban.

Hozzásegít ahhoz, hogy a vers újra szocializációs tényezővé váljon, hogy a nyelv-kultúra-gondolkodás egységének katarzisan nőjön identitásában szilárd, a társadalom problémáira nyitott, szabad emberfő.

A Versmondó szellemi hidat képez költők, versmondók és a nagyközönség között. Új kifejezési formák és tartalmak létrehozására ösztönöz, módszertani segítséget nyújt a versmondás, verselemzés gyakorlatához, ahhoz, hogy lehet közelebb vinni a verseket, az irodalmat a fiatalokhoz.

Versmondás, igazmondás.

Versmondó, igazmondó.

Mindig az objektív érték mentén.

* Kérygma - egy tény ünnepélyes hirdetése, hírül vivés. Teologikus értelemben Isten szava az ige hirdetői által, oda, ahol erről először értesülnek. Jelen szöveg kontextusában a vers és a versmondás értékét, értékességét hírül vivő egyedüli sajtó.